

Nem engednek a 168-ból

A járások lesznek a „Jó Állam” ütközőállomásai

TUDÓSÍTÓINKTÓL

Hatszáznál több változtatási javaslat érkezett be a szakminisztériumba január 10. óta, amikor nyilvánosságra hozták a járási hivatalok kialakításáról szóló munkaanyagot. Az érintettek január utolsó napjáig tehetnek észrevételt, de azt előre közölték, mi-
ben nincs alku: mindenképpen 168 járást hoznak létre vidéken, a fővárosban pedig hét körzetet. A legtöbb járást – tizenötöt – Pest megyében alakítják ki, számszerűségében ezt követi Borsod-Abaúj-Zemplén, majd Szabolcs-Szatmár-Bereg. A járások 2013. január elsején kezdik meg működésüket. A minisztérium szerint a beérkezett javaslatok több mint fele arra irányul, hogy az adott település másik járáshoz tartozzon. Harmaduk pedig más várost szeretne székhelyként látni a közigazgatás térképén.

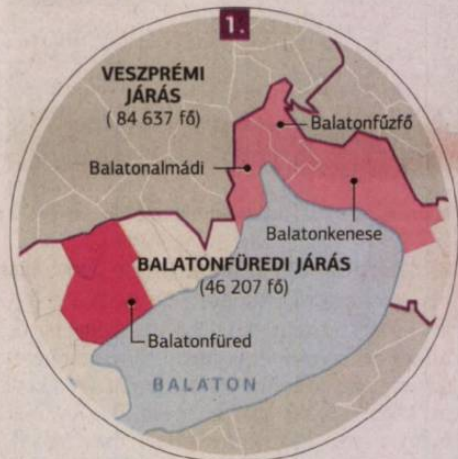
A munkaanyag „modern kori járásokról” ír, mely a szaktárca szerint „alacsonyabb társadalmi költséggel működik”. Erre szakemberek valójában semmiféle garanciát nem látnak. Miként az is leszögezhető, hogy a munkaanyag általános célkitűzései, alapelvei alig mondanak el érdemi információt arról, hogy ezek a járások milyen állami feladatokat látnak el, s miként. Azt bátran prognosztizálják, hogy az állampolgárok majd gyorsan és könnyen hozzáférnek az államigazgatási szolgáltatásokhoz, de hogy ezek melyek, azt legfeljebb csak sejteni lehet. Ami tudható: a megyék határait megőrzik. Azt is ígérik: „a meglévő okmányirodák bázisán úgynevezett kormányablakokat alakítanak ki, amelyek a járási hivatal részét fogják képezni, és a hivatali ügyintézés alapvető színterei lesznek olyan településeken is, amelyek nem lesznek járási székhelyek”.

A járások meghatározásának legszebb, nyilvánvalóan népmesei ihletésű mondatát minden minisztériumi anyagban szívesen idézik. E szerint a járások „a Jó Állam (sic!) kialakításának egyik fontos állomásaként” jönnek létre.

A napvilágot látott munkaanyag a települések egy részén felhaborodást váltott ki, s komoly feszültségóccá vált. Sokan kifogásolták, hogy a tervezet meglehetősen rövidlátó, de egyáltalán nem meglepő módon a fideszes polgármester vezette településeket preferálja.

Wittinghoff Tamás, Budaörs polgármestere szerint a szaktárca célja, hogy minél több közigazgatási centrum kerüljön kormánypárti kézbe. A város első embe-
re azért adott ki közleményt, mert a minisztériumi elképzelésben a budaörsi kistérség területén kialakított új járás székhelyének a fideszes polgármester által irányított Budakeszt neveztek meg. Wittinghoff Tamás elfogadható indokot nem talált arra, hogy a 30 ezres, jól megközelíthető Budaörs helyett miért kellene a nehezebben elérhető, 14 ezer lakosú, rosszabb feltételekkel rendelkező Budakesztet favorizálni. Lapunk megpróbált ennek utánajárni, de értékelhető választ ez irányú kérdéseinkre sehol nem kaptunk.

Olyan vetélkedés is kialakult, melyben két fideszes város mérkőzik egymással. Balatonalmádi, a kelet-balatoni kistérség központja a minisztériumi tervezet szerint a Balatonfüredi központi járás része lenne. Mindkét települést kormánypárti polgármester vezeti. A balatonalmádi Keszey Jánosnak amúgy nincs is kifogása Balatonfüred ellen, ám saját városát is alkalmasnak tartja erre a szerepkörre. Azt is furcsának gondolja, hogy ha a szaktárca akarata érvényesül, akkor a balatonfüredi járásban négy város is lesz. Ameny-

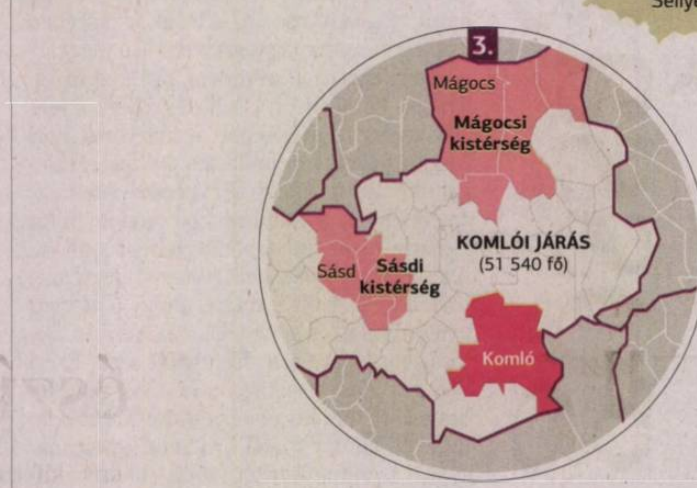
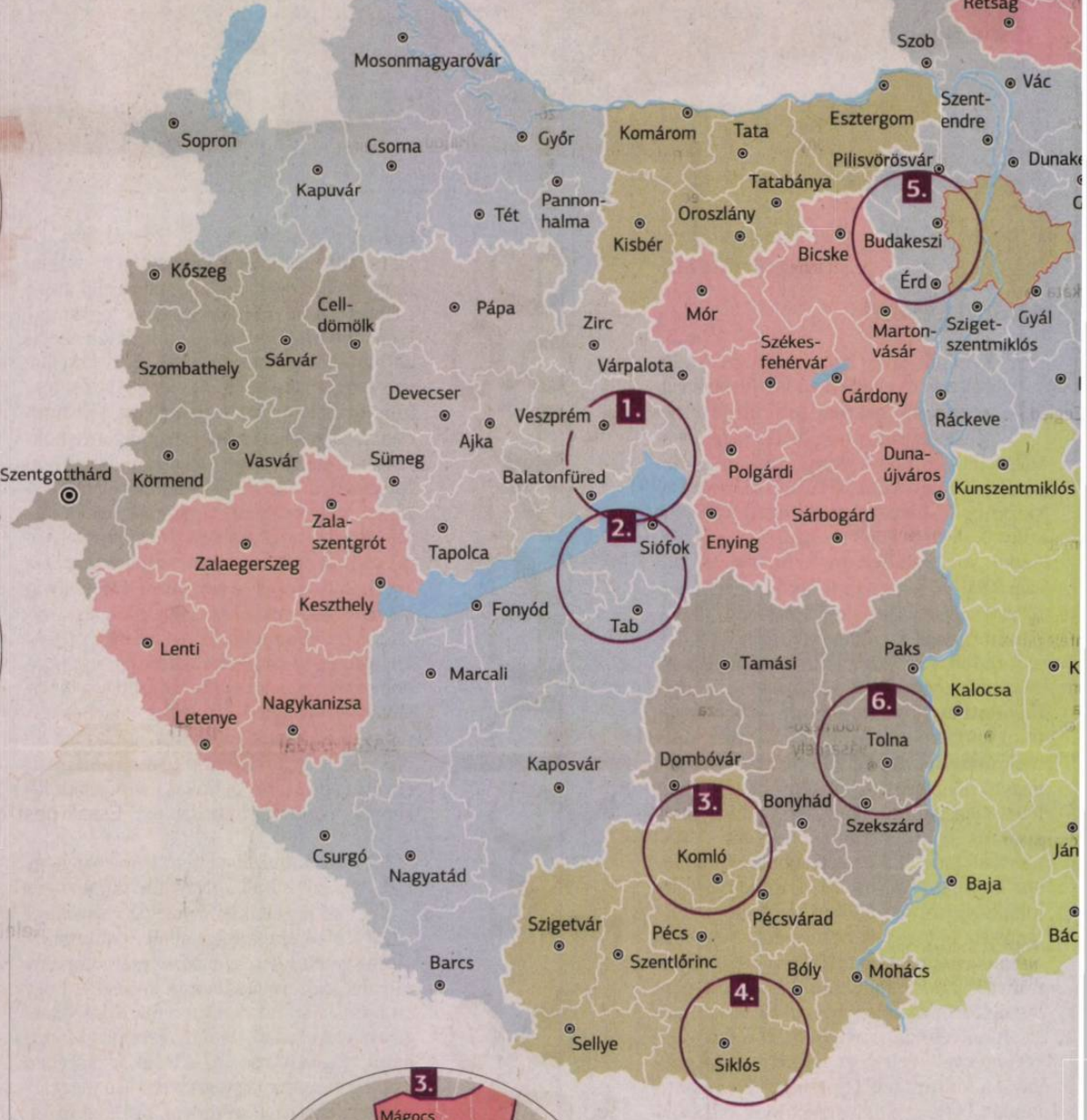

nyiben Balatonalmádi nem kaphatja meg a járási székhely rangját, akkor azt szeretné, ha a veszprémi kistérséghez sorolnák át, hiszen az almádiak a kialakult gyakorlat szerint sokkal inkább ott intézik ügyeiket, mint Balatonfüreden.

Az elmaradottabb települések egyébként a felzárkózás esélyét látják a járási székhelyi központ szerepkörében. Tipikus példája ennek Cigánd harca. A tizennyolcezer lakost számláló bodrogközi kistérség tizenhét települését Sátoraljaújhely és Sárospatak között akarják „szétosztani”, vagyis nem Cigánd lenne a járásközpont, ahogyan az itt élők szeretnék. Barati Attila, Pácin polgármestere szerint a százötvennyolc hazai kistérség közül a bodrogközi az egyik legelmaradottabb, ezért méltatlannak tartják, hogy önálló járásként nem dönthetnek a fejlesztési lehetőségekről, nem irányíthatják sorsukat. Amennyiben Sátoraljaújhely vagy Sárospatak lesz a járásközpont, a legszegényebb borsodi kistérségben élők egy részének több mint száz kilométert kell megtenniük, ha el akarják intézni hivatalos ügyeiket.

Edelényben azt sérelmezik, hogy a 11 ezres város helyett a négyezres lakosú Szendrő lehetne a járásközpont. Állítólag helyi fideszes képviselők akarták politikailag „lenullázni” az elhíresült „kalapácsos kijelentése” miatt a pártból kiebudalt polgármestert, Molnár Oszkárt azzal, hogy elterjesztették: személye miatt nem lesz Edelény járásközpont. Daher Pierre fideszes országgyűlési képviselő, Molnár Oszkár politikai ellenfele viszont ez ügyben úgy nyilatkozott: a járás központja Edelény kell legyen, annak ellenére, hogy infrastrukturális szempontból Szendrő talán megfelelőbb választás lenne.

Tolna megyében nyolc település lázad a járások kialakítása ellen. Mindegyiküket a tolnai járáshoz sorolták, ám közülük Harc, Kistormás, Kölesd, Medina és Szedres inkább Szekszárdhoz tartozna, míg Dunaszentgyörgy, Gerjen és Tengelic a paksi járáshoz kíván csatlakozni. Somogy megyében Balatonföldvár központtal 13 település akar önálló járássá szerveződni. A kormány koncepciója azonban

A munkaanyag „modern kori járásokról” ír, mely a szaktárca szerint „alacsonyabb társadalmi költséggel működik”. Erre szakemberek valójában semmiféle garanciát nem látnak.

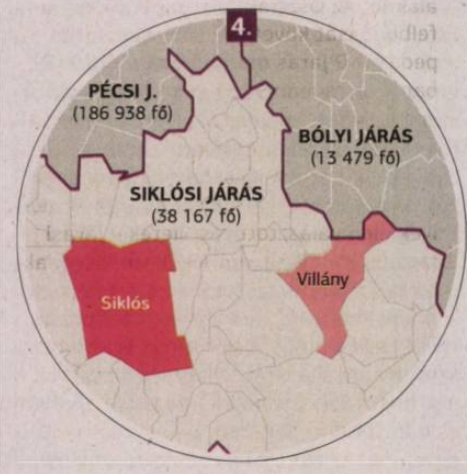
a földvári kistérséget szétosztotta a tabi, a fonyódi és a siófoki járás között. Ha a földvári járás nem jöhet létre, akkor a 13-ak – egyben maradvány – Siófokhoz kérnének besorolást.

Baranyában három kistérség, a sásdi, a mágocsi és a villányi szeretne önálló járássá válni. Az első kettőt a komlói, az utóbbit a siklósi járáshoz kapcsolta a tervezet. Amúgy az új járásért szót emelő baranyai kistérségek településeinek irányítói – ismervé Navracsics Tibor közigazgatási miniszter kijelentését arról, hogy több járás márpedig nem lesz, vagyis végül a tervezett 168 marad – érzik, hogy vágyaik valószínűleg kielégítetlenek maradnak.

A Hajdú-Bihar megyei Polgár önkormányzatai testületileg kérte, hogy a megyére vonatkozó járási rendszer tervét felülvizsgálják, mert el szeretnék érni, hogy a város járási székhely legyen. Az erről szóló határozati javaslatot az egykori MSZP-s parlamenti képviselő, a jelenleg a Demokratikus Koalíció színeiben politizáló Tóth József polgármester terjesztette a képviselő-testület elé, s mint tudósítónknak elmondta, őt magát is meglepte, hogy előterjesztését a fideszes képviselők

is megszavazták, így azt egyhangúan fogadta el az önkormányzat. Polgár képviselői szerint a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium megbízásából készült háttéranyagban Polgár mint járási székhely több alternatívában is szerepel. A tanulmány Hajdú-Bihar megyére vonatkozóan 9, 10, 11 és 12 járást modellez, ezek közül nyolc esetben Polgár még járási központ, ám a város a vitára bocsátott tervezetből végül kimaradt. A testület szerint szakmailag indokolt és megalapozott volna az egykori polgári járás kialakítása, amely annak idején Egyek, Folyás, Görbeháza, Polgár, Tiszacsege, Tiszagyulaháza, Újszentmargita és Újtikos településeket foglalta magába.

Kifogás és javaslat tehát bőven akad. A minisztérium ígérete szerint február 10-ig dolgozzák fel a beérkezett kezdeményezéseket. A törvényjavaslat még februárban az Országgyűlés elé kerül.

A király emberei

LENCSES KÁROLY

A vármegyék és a törvényhatósági joggal bíró városok élén a főispán áll, akit a belügyminiszter előterjesztése alapján a király nevez ki – mondta ki a törvényhatóságokról szóló 1886. évi XXI. törvénycikk. Ezek a törvényhatóságok önkormányzatként működtek, ugyanakkor „az állami közigazgatás közvetítését” is feladatuknak kellett tekinteniük. Az pedig a főispán dolga volt, hogy a kormány – vagyis a végrehajtó hatalom – embereként folyamatosan figyelemmel kísérje: jól közvetítik-e az állami akaratot. A járásokban erre a főszolgabíróknak kellett ügyelniük.

A főispán és a főszolgabíró tehát – mai szóhasználattal élve – a központi közigazgatás megyei, illetve járási hivatalát vezette, s ez a rendszer a kései középkortól az 1940-es évek második feléig nagyjából hasonló hatáskörökkel működött. Most annyiban visszaközön a múlt, hogy a korábban köztisztviselők vezette fővárosi és megyei közigazgatási hivatalokat tavaly kormányhivatalokká alakították át, és azok élére ugyancsak politikai megbízottak – például parlamenti képviselők vagy a kormányzati többséghez kötődő más személyek, tehát „a király emberei” – kerültek. A párhuzam annyiban persze sántít, hogy a választott megyei önkormányzatok önállóságát ez – bár intézményeiket időközben államosították, és hatáskörük csupán a területfejlesztésre korlátozódik – elvileg nem érintette.

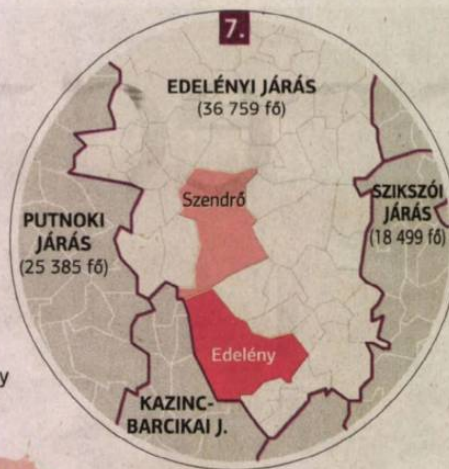
A következő lépés, hogy létrehozzák a járási hivatalokat, amelyek az államigazgatás legkisebb területi egységei lesznek. E hivatalok – amelyeket valószínűleg szintén „a király emberei” vezetnek majd – átveszik az eddig az önkormányzatok által gyakorolt államigazgatási feladatokat többségét, és nyilván szerepet kapnak a helyhatóságok működésének törvényességi ellenőrzésében is. Miként arra egykor a járásokban a főszolgabírók meghatalmazása szólt.

Budapesten viszont más volt a helyzet: ott nem működött sem főispán, sem főszolgabíró. „A főváros, mint önálló törvényhatóság, az 1870. XLII. törvénycikk értelmében gyakorolni fogja a törvény korlátai közt: az önkormányzatot, az állami közigazgatás közvetítését” – derül ki a Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről szóló 1872. évi XXXVI. törvénycikkéből. Ez persze nem jelenti azt, hogy bármit a véletlenül bíztak volna, hiszen a jogszabály kimondta: „a főváros élén a főpolgármester áll, ki a király által a belügyminiszter ellenjegyzése mellett kijelölt három egyén közül a közgyűlés által 6 évre választatik”. A fővárosi törvényhatóság döntéseivel pedig a kerületi előjárások sem mehettek szembe.

A Budapest székesfőváros közigazgatásáról szóló 1930. évi XVIII. törvénycikk enél is tovább ment. A belügyminiszter előterjesztésére feloszlathatták „a törvényhatósági bizottságot, ha az törvénnyel vagy törvény alapján kibocsátott rendelettel nyíltan szembeleyezkedik vagy az állam érdekeit veszélyeztető magatartást tanúsít” – olvasható az egykori jogszabályban.

A fővárosban azonban járásokról szó sem esik. A Fidesz historizáló hajlamában tehát túlterjeszkedik a tényeken, amikor a korábbi közigazgatási rendszer újrateemtése kapcsán Budapesten is hét körzetet – kvázi járást – jelöl ki. Ilyen a fővárosban nem volt. Tény ugyanakkor, hogy Budapest egyesítése után I–II., III., IV., V., VI–VII. és VIII–X. kerületi járásbírói állt fel. 1877-től kezdve a budai oldalon egységes (I–III. kerületi) Járásbírói állt fenn.

Az 1913. évi XXV. törvénycikk a kerületi bíróságokat megszüntette, s felállította a Budapesti Központi Királyi Járásbírói, amelynek illetékességi területébe a fővárosnak a Duna bal partján fekvő része tartozott. A jobb part alsófokú fóruma a Budapesti I–III. Kerületi Királyi Járásbírói maradt, míg a kisebb súlyú bűncselekmények tárgyában 1890 óta a főváros egész területén a Budapesti Királyi Büntető Járásbírói ítélt. Ezek a bíróságok rövid ideig 1945 után is működtek, azzal az eltéréssel, hogy a Budai és Pesti Járásbírói nevet vették fel.

A Fidesz historizáló hajlamában tehát túlterjeszkedik a tényeken, amikor a korábbi közigazgatási rendszer újrateemtése kapcsán Budapesten is hét körzetet – kvázi járást – jelöl ki. Ilyen a fővárosban nem volt.

SZÖVETSÉGI KÉTELYEK

Elkészett és előkészítetlen

HAJBA FERENC

Egyelőre még azt sem tudjuk, milyen állami feladatok kerülnek a járásokhoz – indokolta Gémesi György, a Magyar Önkormányzatok Szövetségének elnöke, miért nem támogatják a járási hivatalok kialakításával, az önkormányzati és állami funkciók szétválasztásával kapcsolatos szakminisztériumi javaslatot. Érdeklődésünkre Gémesi úgy fogalmazott: a járások létrehozásának tervezett időpontjához képest elkészett és előkészítetlen a munkaanyag.

– Erdemi szakmai egyeztetésre van szükség a települési önkormányzatokkal – hangsúlyozta az elnök, aki szerint kérdések sokasága merül fel. Így tisztázni kellene a hatáskörök szétválasztását, az önkormányzati és a majdani járási hivatalok feladatait, az átadás ütemét és módját.

– Az is elfogadhatatlan – magyarázta Gémesi György –, hogy nem ismert a megcélzott költséghatékonyságot, a gyors és állampolgárbarát, az eddignél jobb ügyintézését alátámasztó hatástanulmány, melyre pedig folyamatosan hivatkoznak.

Az általános kételeyen túl a Magyar Önkormányzatok Szövetsége egé-

szon konkrét kifogásokat is megfogalmaz. Nem ért egyet a testület például azzal, hogy a jelenleg is egy körjegyzőséghez tartozó településeket különböző járásokba sorolják. – Nem ad magyarázatot a javaslat arra sem – folytatta okfejtését az elnök –, miként akarják elérni, hogy a települések és a járási központok legfeljebb 30 kilométeres távolságban legyenek egymástól.

Gémesi arra is felhívta a figyelmet: a járási székhelyek jó elérhetősége érdekében át kell szervezni a térségi közlekedést, ám semmi információjuk nincs arról, van-e erre irányuló szándék és szakmai elképzelés.

Az elnök nem érti, miért van a különböző járásokban élők lélekszáma között nagyságrendi különbség.

– Ha Pest megyét nézzük, akkor Szob járásában 12 350 ember lakik, Gödöllőben viszont 178 381 – illusztrálta a fel-tűnő eltéréseket Gémesi György, aki kitért arra is: szükségesnek tartják, hogy a hozzáértő, gyakorlott szakembereket az átszervezést követően is foglalkoztassák. – Ez is garanciát adhatna a biztonságos feladatellátáshoz – mondta lapunknak a Magyar Önkormányzatok Szövetségének elnöke.

Ötszáz és nyolcvanhárom között

A járások száma a XIX. század végén meghaladta az ötszázat, s ezek átlagos területe 650 négyzetkilométer volt, népessége pedig negyven ezer körül alakult. Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlását követően 155, 1945 után pedig 140 járás maradt. Számuk 1973-ban már csupán 97 volt, a járási rendszer 1983-as megszűnésének idejére pedig 83-ra zsugorodott. Az 1950-es tanács törvény a járásokat olyan önálló közigazgatási egységként kezelte, amelyek élén választott testületek – járási tanácsok – álltak, ám 1971-től már csak járási hivatalok működtek, amelyek tulajdonképpen hasonló feladatokat láttak el, mint a kormányhivatalok most létrehozandó járási hivatalai. Vagyis: ezek lesznek az államigazgatás legkisebb területi egységei.

FORRÁS: KORMANY.HU, NÉPSZABADSÁG-GYŰJTÉS, NÉPSZABADSÁG-GRAFIKA